

מה כולל המבנה הארגוני החדש בקיבוצים?

עו"ד צפריד בן אור, המתמחה בתחום הקיבוצים, מסביר כיצד השתנה המבנה הארגוני בקיבוץ המתחדש, ואילו תחומי אחריות מובילים הגופים השונים

■ בשיתוף עו"ד צפריד בן אור

עו"ד צפריד בן אור. צילום: פרטי

לקיבוץ מתחדש אפשר לעבור מעזרה ל"מצרך" לעזרה ל"נצרך". המשמעות היא שמי שזקוק לסיוע יקבל אותו, ללא צורך ב"שוויון" מלאכותי, שמשמעו שאם אדם אחד קיבל, אז גם חברו שלא זקוק לסיוע - יקבל.

ועדות הסיוע ההדדי פועלות בדרך כלל כמוסד, שהוא נפרד מהמערכת הקהילתית ולהן תקציב נפרד. כך נשמר חופש קבלת ההחלטות בנושאי הרווחה.

מהם המקורות התקציביים של המוסדות?

התקציבים מגיעים מתשלומי החברים ומרווחי הקיבוץ. חבר קיבוץ משלם, בנוסף על תשלומי מיסים למדינה, ארנונה ככל אורח, גם "מיסים פנימיים", שתפקידם לממן את פעולות הארגון ומוסדותיו. לקיבוץ אמצעי ייצור כגון מפעלים, רפתות ובעיקר חקלאות, כשההכנסות מפעילויות אלו מועברות לקיבוץ ומופנות לשרת, בין השאר, את צורכי החברים ואת הרווחה.

האם נדרש ליווי משפטי למוסדות אלה?

כן. משרדנו, למשל, עוסק באופן שוטף בליווי מוסדות הרווחה בקיבוצים מתחדשים. אנו מייצעים לוועדות ולמנהלים בקשר עם פניות רבות ומגוונות של חברים, בנוגע לעצמם ולילדיהם. בייצור שאנו נותנים אנו שמים דגש על מתן פתרון הולם ומאוזן לחבר הפונה תוך שמירה על אמות מידה קהילתיות נאותות ועל האינטרס הציבורי.

* הכותב הוא עורך דין המתמחה ביישור וליוי לקיבוצים ולחברי קיבוץ. במשך כעשור הוא שימש כיועץ משפטי וכמנהל המטה לשיור דירוח בתנועה הקיבוצית והיה מובילי השינוי של הקיבוץ המתחדש. הוא אף כתב ספר בנושא: "המהפכה השמרנית".

כיצד ניתן לאפיין את המבנה הארגוני של הקיבוץ המתחדש?

המבנה הארגוני הבסיסי של הקיבוץ המתחדש מורכב מאספת החברים, שהיא הגוף קובע המדיניות והמחוקק של הקיבוץ. מתחת לאספה ממוקם "ועד האגודה", שמוכר גם ובין השאר כ"מוכירות", "מנהלת" ועוד. מדובר בגוף שמוציא לפועל את החלטות האספה ומיישם את המדיניות שנקבעה.

בראש הוועד ניצב יושב ראש, שאחראי בעיקר לגיבוש ולקידום מדיניות ואסטרטגיה של הקיבוץ ולניהול הוועד. לוועד כפופים בעלי תפקידים מרכזיים, בהם מנהל קהילה ומנהל עסקים. מנהלים אלו הם למעשה התפקידים הבכירים ביותר במסגרת המנגנון הקיבוצי, כאשר כל אחד מהם אחראי בתחומו על הפעילויות השונות.

מהם תחומי האחריות המנהלים?

בתחום האחריות של המנהל העסקי נמצאות הפעילויות העסקיות, כמו רפת, לול, מטעים וכדומה.

האחריות של מנהל הקהילה כוללת את הנושאים החברתיים. בתחום החברתי של הקיבוץ המתחדש קיימים שורה של מוסדות רווחה, בהם כאלה שמיועדים לבעלי צרכים מיוחדים, ועדה לנושא "רשת ביטחון", ועדה לענייני קרן עזרה הדדית, ועדה לענייני סיעוד ועוד.

גם תחום התרבות נמצא תחת אחריות מנהל הקהילה. לאורך השנים אחת מגולות הכותרת של הקיבוץ היא אירועי התרבות: חגי ישראל, חג הקיבוץ ופעילויות נוספות הנערכות במהלך השנה בהשתתפות חברי הקיבוץ וילדיהם.

תחום החינוך, שבו נכללות מערכות הגיל רך והחינוך הבלתי פורמלי, שברוב הקיבוצים מוסבסד באמצעות מיסי קהילה.

מי מאיישים את הגופים והוועדות האלו?

המוסדות מנהלים על ידי אנשי מקצוע וחברים בו נציגי ציבור. ניהול עסקי וניהול קהילה בקיבוץ הם תחומי עיסוק שדורשים מקצועיות ברמה הגבוהה ביותר, כך גם תפקידי ניהול הרווחה ועוד. נציגי הציבור הם חברי הקיבוץ. המנהלים מקבלים שכר על עבודתם ונציגי הציבור פועלים בהתנדבות.

במה עוסקים מוסדות הרווחה בקיבוץ המתחדש?

העיקרון המרכזי שמנחה בתחומים אלו את הקיבוץ המתחדש הוא של דאגה ועזרה הדדית מרכזיים. המעבר מקיבוץ שיתופי